ASIANTUNTIJALAUSUNTO

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNTA VNS 2/2024

Etelä-Savon hyvinvointialue lausuu seuraavaa Suomen julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028

1. Rahoituksen riittävyys

   Hyvinvointialueiden rahoituksen taso määrittyy suurelta osin valtion budjetista, mikä altistaa ne valtiontalouden suhdannevaihteluille ja poliittisille päätöksille. Vaikka rahoitus vuodelle 2025 on lisääntynyt, jatkuvasti kasvavat palvelutarpeet ja kustannusten nousu johtavat rahoituksen riittämättömyyteen tulevaisuudessa. Taloudelliset resurssit ja regulaatio eivät ole tasapainossa eikä tasapainoa ole saavutettavissa julkisen talouden suunnitelman myötä. Tämä tasapaino on turvattava.

   Erityisen huolestuttavaa on se, että hyvinvointialueiden talousennusteet perustuvat hyvinvointialueiden ilmoittamiin talousarvio- ja taloussuunnitelmatietoihin, jotka sisältävät merkittäviä talouden sopeuttamistoimia. Näiden toimien toteutuminen on epävarmaa, mikä taas johtaa mahdolliseen vääristymään talouden perustiedoissa.

2. Kustannusten nousu

   Inflaatio ja terveydenhuollon kustannusten kasvu, erityisesti ikääntyvän väestön myötä kasvavat hoitomenot, ovat merkittäviä riskejä. Vaikka indeksitarkistuksilla pyritään vastaamaan kustannusten nousuun, ne eivät kata kaikkia tarpeita, erityisesti jos talous kasvaa ennakoitua hitaammin. Etelä-Savon hyvinvointialueen näkemyksen mukaan rahoituslaskelman tarveperusteinen elementti ei riitä kompensoimaan muita rahoitusmallin leikkaavia elementtejä niin (mm. väestön määrä), että kustannusten nousun myötä talouden tasapaino olisi mahdollinen.

3. Väestörakenteen muutokset

   Väestön ikääntyminen lisää erityisesti pitkäaikaishoidon ja erikoissairaanhoidon kysyntää. Tämä voi johtaa palveluiden ylikuormittumiseen ja paineisiin laajentaa palvelukapasiteettia, mikä edelleen lisää kustannuspaineita. Etelä-Savon hyvinvointialueella ikääntyminen lisää palvelujen kysyntää, mutta väestön väheneminen ja muut rahoitusmallin epätasa-arvoiset komponentit leikkaavat hyvinvointialueen rahoitusta kohtuuttoman paljon.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa
Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli
Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna
Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki
Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

4. Sote-uudistuksen toteutus

   Sote-uudistuksen onnistunut toimeenpano on kriittistä hyvinvointialueiden toiminnan kannalta. Uudistuksen toteutukseen liittyvät organisatoriset ja taloudelliset haasteet aiheuttavat riskejä palvelujen järjestämiselle ja taloudelliselle vakaudelle. Taloudelliset kannustimet ovat kannatettavia, mutta jo lähtötilanteessa alimitoitettu rahoitus ja epäoikeudenmukainen alueellinen rahoituksen jakautuminen ovat suuria ongelmia.

5. Henkilöstöresurssien riittävyys

   Osaavan työvoiman puute on mainittu yleisenä talouden haasteena, ja se vaikuttaa suoraan sote-sektorin kykyyn vastata palvelutarpeeseen. Työvoimapula heikentää palveluiden saatavuutta ja laatua, sekä lisää kustannuksia esimerkiksi ylitöiden ja sijaisten käytön myötä. Työvoiman saatavuuden näkökulmasta on keskeistä, että julkisen talouden suunnitelma luo uskottavan ja myönteisen tulevaisuuskuvan myös väestöään menettäville alueille, kuten Etelä-Savon hyvinvointialueelle.
   Tiukat mitoitus- ja hoitoon pääsy vaatimukset aiheuttavat epätarkoituksenmukaista ostopalvelujen käyttöä. Kun oma henkilöstö ei riitä, syntyy paine ostaa palvelua, joka edelleen vaikeuttaa oman henkilöstön rekrytointia ja voi pahimmillaan johtaa henkilöstön siirtymiseen ostopalveluihin.

6. Politiikan muutokset ja talouspoliittiset päätökset

   Talouspoliittiset päätökset, kuten säästötoimet ja veropolitiikan muutokset, voivat vaikuttaa suoraan hyvinvointialueiden rahoitukseen ja kykyyn tarjota palveluita. Tämä korostuu erityisesti talouden taantuma-aikoina. Politiikan jatkuvuus ja tempoilun välttäminen on kriittisen tärkeää, kun toimeenpannaan historiallisen suurta julkisen palvelutuotannon muutosta. Toimeenpanon realistinen mahdollistaminen tulee turvata myös kasvukeskusten ulkopuolella ja väestöään menettävillä alueilla kuten Etelä-Savon hyvinvointialueella.

   Talouspoliittiset päätökset, kuten säästötoimet ja veropolitiikan muutokset, voivat vaikuttaa suoraan hyvinvointialueiden rahoitukseen ja kykyyn tarjota palveluita. Tämä korostuu erityisesti talouden taantuma-aikoina. Politiikan jatkuvuus ja tempoilun välttäminen on kriittisen tärkeää, kun toimeenpannaan historiallisen suurta julkisen palvelutuotannon muutosta. Toimeenpanon realistinen mahdollistaminen tulee turvata myös kasvukeskusten ulkopuolella ja väestöään menettävillä alueilla kuten Etelä-Savon hyvinvointialueella.

Sami Sipilä

Konsernipalvelujen toimialajohtaja
Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa